

DEKLARACJA PRAW SEKSUALNYCH CZŁOWIEKA

Światowa Organizacja Zdrowia Seksualnego (WAS), uznając prawa seksualne za niezbędne do osiągnięcia najlepszego możliwego stanu zdrowia seksualnego, niniejszym:

OŚWIADCZA, że podstawę dla praw seksualnych stanowią uniwersalne prawa człowieka oraz że prawa seksualne uznawane są obecnie w międzynarodowych i lokalnych dokumentach dotyczących praw człowieka, respektowane przez konstytucje oraz prawa, normy i zasady praw człowieka, jak też w świetle wiedzy naukowej o seksualności i zdrowiu seksualnym człowieka.

POTWIERDZA, że seksualność jest kluczowym aspektem życia człowieka przez całą długość jego trwania, a w jej skład wchodzi płeć, role i tożsamości płciowe i genderowe (związane z płcią społeczno-kulturową), orientacja seksualna, erotyzm, przyjemność, intymność oraz reprodukcja. Seksualność jest odczuwana i wyrażana w postaci myśli, fantazji, pragnień, przekonań, postaw, wartości, zachowań, praktyk, ról oraz relacji i związków. Seksualność może obejmować wszystkie z powyższych, jednak nie wszystkie jej wymiary muszą być odczuwane lub wyrażane. Seksualność człowieka pozostaje pod wpływem złożonego działania czynników biologicznych, psychologicznych, społecznych, ekonomicznych, politycznych, kulturowych, prawnych, historycznych religijnych oraz duchowych.

UZNAJE, że seksualność stanowi źródło przyjemności i dobrostanu, jak też przyczynia się do osiągnięcia ogólnego spełnienia i satysfakcji.

POTWIERDZA, że zdrowie seksualne to dobrostan fizyczny, emocjonalny, psychiczny i społeczny związany z seksualnością, czyli więcej niż stan braku choroby, dysfunkcji lub ułomności. Zachowanie zdrowia seksualnego wymaga pozytywnego i pełnego poszanowania stosunku do seksualności i relacji seksualnych, jak również do samej możliwości przeżywania przyjemnych i bezpiecznych doświadczeń seksualnych, wolnych od przymusu, dyskryminacji i przemocy.

POTWIERDZA, że niemożliwe jest zdefiniowanie, zrozumienie i realizacja zdrowia seksualnego bez szeroko zakrojonego pojmowania seksualności.

POTWIERDZA, że do osiągnięcia i utrzymania zdrowia seksualnego niezbędne jest poszanowanie, ochrona i możliwość korzystania z praw seksualnych człowieka.

UZNAJE, że prawa seksualne mają swoje źródło w niezbywalnej wolności, godności i równości wszystkich istot ludzkich, jak też wiążą się z zobowiązaniem do zapewnienia im ochrony i nietykalności.

OŚWIADCZA, że idee równości i niedyskryminowania stanowią podstawę wszelkich działań związanych z ochroną i promowaniem praw człowieka, obejmując jednocześnie zakaz różnicowania, wykluczania i ograniczania ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne i wszelkie inne poglądy, narodowość i pochodzenie społeczne, stan majątkowy, urodzenie, stan i status człowieka, w tym niepełnosprawność, wiek, narodowość, stan cywilny i sytuację rodzinną, orientację seksualną i tożsamość płciową i płeć społeczno-kulturową (gender), stan zdrowia, miejsce zamieszkania, sytuację ekonomiczną oraz społeczną.

UZNAJE, że orientacja seksualna, tożsamość płciowa i genderowa (społeczno-kulturowa), wszelkie wyrazy tej tożsamości oraz różnorodność fizyczna i cielesna wymagają ochrony w zakresie praw człowieka.

UZNAJE, że wszelkie formy przemocy, napastowania, nękania i molestowania, dyskryminacji, wykluczenia i stygmatyzacji stanowią naruszenie praw człowieka, mając wpływ na dobrostan jednostki, rodziny i społeczności.

PODKREŚLA, że konieczność poszanowania, ochrony i możliwość korzystania z praw człowieka odnoszą się także do wszelkich praw i wolności seksualnych.

PODKREŚLA, że prawa seksualne obejmują ochroną prawo każdego człowieka do korzystania ze swojej seksualności i jej wyrażania oraz do zachowania zdrowia seksualnego z należyłym poszanowaniem praw innych.

Prawa seksualne to prawa człowieka dotyczące seksualności człowieka:

1. Prawo do równości i niedyskryminacji

Każdy człowiek ma prawo do korzystania ze wszystkich praw seksualnych wymienionych w niniejszej Deklaracji, bez różnicowania ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne i wszelkie inne poglądy, kraj pochodzenia i pochodzenie społeczne, miejsce zamieszkania, stan majątkowy, urodzenie, niepełnosprawność, wiek, narodowość, stan cywilny i sytuację rodzinną, orientację seksualną, tożsamość płciową i genderową (społeczno-kulturową) i jej wyraz, stan zdrowia, sytuację ekonomiczną, sytuację społeczną oraz stan lub status danej osoby.

2. Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego

Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa, które nie mogą być przedmiotem samowolnych gróźb, których nie można arbitralnie ograniczać lub odbierać ze względu na seksualność lub z powodów z nią związanych, w tym ze względu na orientację seksualną, konsensualne (opierające się na zgodzie partnera) zachowania i praktyki seksualne, tożsamość płciową i genderową (społeczno-kulturową) i jej wyraz, jak też ze względu na świadczenie usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz ze względu na dostęp do nich.

3. Prawo do niezależności, autonomii i nietykalności cielesnej

Każdy człowiek ma prawo do kontroli oraz do podejmowania decyzji związanych ze swoją seksualnością oraz ze swoim ciałem w sposób wolny, w tym do dokonywania wyboru zachowań, praktyk, partnerów, relacji i stosunków seksualnych przy jednoczesnym poszanowaniu praw drugiego człowieka. Wolne i świadome (dokonywane po uzyskaniu wszelkich niezbędnych informacji) podejmowanie decyzji wymaga wyrażenia wolnej i świadomej (jw.) zgody przed rozpoczęciem wszelkich działań w zakresie seksualności lub działań z nią związanych, takich jak testy, interwencje, terapia i leczenie, operacje i zabiegi chirurgiczne oraz przeprowadzanie badań naukowych i innych.

4. Prawo do wolności od tortur, okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania i karania

Każdy człowiek ma prawo do wolności od tortur, okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania oraz karania ze względu na swoją seksualność oraz z powodów z nią związanych, w tym do wolności od szkodliwych praktyk wynikających z tradycji, stosowania wymuszonej sterylizacji, antykoncepcji i aborcji oraz do wolności od innych przejawów torturowania, okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania, które mają miejsce ze względu na płeć biologiczną lub społeczno-kulturową człowieka, orientację seksualną, tożsamość płciową i genderową (społeczno-kulturową) i jej wyraz, jak też ze względu na różnorodność fizyczną i cielesną człowieka.

5. Prawo do wolności od wszelkich form przemocy i przymusu

Każdy człowiek ma prawo do wolności od wszelkich form przemocy oraz przymusu w zakresie seksualności, w tym do wolności od gwałtu, niegodziwego traktowania w celach seksualnych, molestowania, nękania i napastowania seksualnego, zastraszania, wykorzystywania i niewolnictwa seksualnego, handlu ludźmi prowadzonego w celu wykorzystywania seksualnego, sprawdzania dziewictwa, jak też do wolności od przemocy popełnionej ze względu na realne lub wyobrażone praktyki seksualne, orientację seksualną, tożsamość płciową i genderową (społeczno-kulturową) i jej wyraz, jak też ze względu na różnorodność cielesną człowieka.

6. Prawo do prywatności

Każdy człowiek ma prawo do prywatności w zakresie seksualności, życia seksualnego, wyborów dotyczących własnego ciała oraz do konsensualnych (opartych na zgodzie partnerów) relacji i praktyk seksualnych bez arbitralnych zakłóceń i naruszeń prywatności, w tym prawo do kontroli nad ujawnianiem informacji osobistych z zakresu seksualności osobom trzecim.

7. Prawo do najlepszego możliwego do osiągnięcia stanu zdrowia, w tym zdrowia seksualnego, wraz z możliwością przeżywania przyjemnych, satysfakcjonujących i bezpiecznych doświadczeń seksualnych

Każdy człowiek ma prawo do najlepszego możliwego do osiągnięcia stanu zdrowia i dobrostanu w zakresie seksualności, w tym do możliwości przeżywania przyjemnych, satysfakcjonujących i bezpiecznych doświadczeń seksualnych. W tym celu niezbędna jest dostępność, łatwość dostępu, dopuszczalność (akceptowalność) i właściwa jakość świadczeń i usług zdrowotnych oraz dostęp do odpowiednich warunków determinujących zdrowie, w tym zdrowie seksualne, oraz do odpowiednich warunków mających na nie wpływ.

8. Prawo do korzystania z dobrodziejstw postępu naukowego i jego zastosowań

Każdy człowiek ma prawo do korzystania z dobrodziejstw postępu naukowego i jego zastosowań w zakresie seksualności i zdrowia seksualnego.

9. Prawo do informacji

Każdy człowiek ma prawo do dostępu do pochodzących z różnych źródeł, zgodnych z naukowym stanem wiedzy i zrozumiałych informacji w zakresie seksualności, zdrowia seksualnego oraz praw seksualnych. Niniejsze informacje nie mogą podlegać arbitralnej cenzurze, nie mogą być wstrzymywane lub ukrywane, ani też być przedmiotem celowej niepoprawnej interpretacji.

10. Prawo do nauki oraz prawo do kompletnej i wyczerpującej edukacji w zakresie seksualności

Każdy człowiek ma prawo do nauki oraz do kompletnej i wyczerpującej edukacji w zakresie seksualności. Kompletna i wyczerpująca edukacja w zakresie seksualności musi być dostosowana do wieku uczącego się, zgodna z naukowym stanem wiedzy, zgodna z kompetencją kulturową uczącego się oraz opracowana w oparciu o prawa człowieka, równość płciową (także w zakresie płci społeczno-kulturowej), jak też pozytywne nastawienie do seksualności i przyjemności.

11. Prawo do zawierania, życia w i rozwiązywania małżeństw, związków partnerskich oraz zbliżonych rodzajów relacji i związków opierających się na poszanowaniu równości oraz na pełnej i niewymuszonej zgodzie partnera

Każdy człowiek ma prawo wyboru w zakresie zawarcia lub niezawarcia związku takiego jak: małżeński, partnerski lub inny zbliżony rodzaj związków i relacji, wejścia w taki związek zgodnie ze swoją wolną wolą, przy jednoczesnym pełnym i niewymuszonym wyrażeniu zgody na zawarcie takiego związku. Każdy człowiek ma prawo równe prawu innych osób do zawarcia wskazanego powyżej związku, życia w takim związku oraz do jego rozwiązania, bez bycia poddanym jakimkolwiek rodzajowi dyskryminacji lub wykluczenia. Niniejsze prawo obejmuje także równe prawa do świadczeń społecznych oraz innych świadczeń bez względu na formę i rodzaj związku lub relacji.

12. Prawo do podejmowania decyzji o posiadaniu lub nieposiadaniu dzieci, o ich liczbie oraz odstępach czasowych między dziećmi oraz prawo do informacji i środków niezbędnych do podejmowania tych decyzji

Każdy człowiek ma prawo do podejmowania decyzji o nieposiadaniu lub posiadaniu dzieci, o ich liczbie oraz odstępach czasowych między kolejnymi dziećmi. Korzystanie z niniejszego prawa wymaga dostępu do odpowiednich warunków determinujących zdrowie i dobrostan oraz do odpowiednich warunków mających na nie wpływ, w tym do świadczeń i usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego w zakresie ciąży, antykoncepcji, płodności, przerwania i zakończenia ciąży oraz adopcji.

13. Prawo do wolności myśli, opinii oraz wyrażania ich

Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli i opinii w zakresie seksualności oraz do ich wyrażania, jak też do wyrażania własnej seksualności za pomocą takich środków jak wygląd, komunikacja i zachowanie, przy jednoczesnym poszanowaniu praw innych osób.

14. Prawo do wolnego stowarzyszania się i pokojowych zgromadzeń

Każdy człowiek ma prawo do pokojowego tworzenia organizacji, stowarzyszania się, zgromadzeń, demonstrowania, rzecznictwa oraz promowania w sposób pokojowy kwestii z zakresu seksualności, zdrowia seksualnego oraz praw seksualnych.

15. Prawo do udziału w życiu publicznym i politycznym

Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku, które pozwala na aktywny, wolny oraz znaczący udział w życiu publicznym oraz na działanie w zakresie obywatelskich, ekonomicznych, społecznych, kulturowych i kulturalnych, politycznych oraz wszelkich innych aspektów życia człowieka na poziomie lokalnym, narodowym, regionalnym oraz międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do udziału w rozwijaniu i wdrażaniu polityk społecznych, mających kluczowy wpływ na życie człowieka, w tym w zakresie seksualności oraz zdrowia seksualnego.

16. Prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości, środków naprawczych i odszkodowawczych

Każdy człowiek ma prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości, środków naprawczych i odszkodowawczych w zakresie naruszenia lub pogwałcenia praw seksualnych. Niniejsze prawo wymaga stosowania skutecznych, właściwych, dostępnych oraz stosownych środków edukacyjnych, legislacyjnych, sądowych oraz wszelkich innych środków. Środki naprawcze obejmują środki odszkodowawcze oraz zadośćuczynienia, w tym przywrócenie stanu poprzedniego, odszkodowanie (rekompensatę), rehabilitację, zadośćuczynienie oraz gwarancję, że dane działania nie będą miały miejsca ponownie.

Tłumaczenie: Michalina Skibicka. Korekta i weryfikacja: dr Agata Loewe.

Niniejszy dokument jest oficjalnym tłumaczeniem Deklaracji Praw Seksualnych Człowieka. W celach prawnych oraz w celach szczegółowych zalecane jest zapoznanie się z tekstem oryginalnym w języku angielskim, który stanowi tekst nadrzędny względem niniejszego dokumentu. Tekst oryginalny dostępny jest pod adresem: <http://www.worldsexology.org/resources/declaration-of-sexual-rights/>

Światowe Stowarzyszenie Zdrowia Seksualnego (World Association for Sexual Health, WAS) jest działającą na wielu polach oraz obecną na całym świecie grupą zrzeszającą stowarzyszenia naukowe, organizacje pozarządowe oraz osoby zawodowo zajmujące się seksualnością człowieka. Stowarzyszenie promuje zachowanie zdrowia seksualnego przez całą długość życia człowieka niezależnie od jego miejsca zamieszkania, rozwijając, promując i wspierając powszechny dostęp do seksuologii i praw seksualnych. Działania Stowarzyszenia obejmują akcje rzecznictwa i promocji, sieciowanie i networking, ułatwianie wymiany informacji, idei i doświadczeń oraz wspieranie postępu badań naukowych nad seksualnością, edukacji seksualnej oraz seksuologii klinicznej w ramach podejścia transdyscyplinarnego i interdyscyplinarnego. Deklaracja Praw Seksualnych Człowieka Światowego Stowarzyszenia Zdrowia Seksualnego została proklamowana na XIII Światowym Kongresie Seksuologicznym w Walencji w Hiszpanii w roku 1997. W roku 1999 na posiedzeniu w Hong Kongu Walne Zgromadzenie Światowego Stowarzyszenia Zdrowia Seksualnego przyjęło zmiany do dokumentu, zaś w 2008 roku zatwierdziło Milenijną Deklarację Zdrowia Seksualnego Światowego Stowarzyszenia Zdrowia Seksualnego. Niniejszy tekst jest tekstem deklaracji z kolejnymi zmianami, który przyjęty został w marcu 2014 roku przez Radę Doradczą Światowego Stowarzyszenia Zdrowia Seksualnego.